

Η μοναξιά μου δίνει δύναμη

Ενας πλικιωμένος συγγραφέας, απευθυνόμενος στον «παλιό συνάδελφο και αδελφό» του –τον μπερδεμένο νεαρό που υπήρξε κάποτε...– και γεμάτος έγνοια μην ταράξει τον ύπνο της άρρωστης συντρόφου του, δεί-

Ανάμεσα στις γραμμές

χνει αποφασισμένος να γ' αναπαραγάγει «όλα, ομολογημένα κι ανομολόγητα» για χάρη της, σαν να πρόκειται για τα τελευταία σημάδια που θ' αφήσει πίσω του από την κοινή τους ζωή. Μέσα σ' αυτή τη συνθήκη αναπνέει ο αφηγητής του νέου βιβλίου του Μένη Κουμανταρέα «Ο θησαυρός του χρόνου», που θα κυκλοφορήσει την επόμενη εβδομάδα από τον «Πατάκη», και στο εξώφυλλο του οποίου φίλοι και συγγενείς του συγγραφέα θ' αναγνωρίσουν τη φιγούρα της –χαμένης πια– συζύγου του, Λιλής. Ο Κουμανταρέας δεν το έκρυβε: για εκείνην έγραφε στο μυθιστόρημα που ετοίμαζε εδώ και πέντε χρόνια, ό,τι είχε να της πει εκεί θα το άπλωνε...

«Με τη Λιλή γνωριζόμασταν απ' το '66, παντρευτήκαμε το '80 κι είναι τόσο πρόσφατος ο θάνατός της που σαν να βρίσκεται ακόμα δίπλα μου» ομολογούσε ο ίδιος το 2010 σε συνέντευξή του στην «Ε»: «Της χρωστάω πάρα πολλά. Με πήρε από τη μάνα μου και μ' έμαθε να ζω έξω απ' τους δικούς μου, μ' έμαθε με το αλάθητο ένστικτό της να ξεχωρίζω τους φίλους τους πραγματικούς και μ' έβαλε μέσα στην οικογένειά της που έγινε και δική μου, με δεσμούς πολύ πιο ισχυρούς κι από τους συγγενείς μου εξ αίματος». Σε πιο πρόσφατη συνομιλία μας, αναφερόμενος στους τελευταίους, ο Κουμανταρέας συμπλήρωνε: «Αυτοί μου δίνουν ακόμα τη δύναμη να μπορώ να έχω μέτρο σε ό,τι κάνω. Στο καινούργιο, όμως, το ανέκδοτο μυθιστόρημά μου, δεν έχω την παραμικρή αναστολή να πω πράγματα που ίσως θα μπορούσαν να ενοχλήσουν είτε εκείνους είτε φίλους μου. Το ότι είμαι μόνος μου δίνει περισσότερη δύναμη ν' αποφασίζω ποιος είμαι, πού βρίσκομαι και τι θέλω να κάνω πραγματικά...».

Όπως ο Φίλιπ Ροθ της «Πατρικής κληρονομιάς» έτσι και ο Κουμανταρέας του «Θησαυρού του χρόνου», αντιμέτωπος με τον πόνο και την απώλεια, αναζητήσε παρηγοριά

Το νέο βιβλίο του Μένη Κουμανταρέα «Ο θησαυρός του χρόνου» θα κυκλοφορήσει την επόμενη εβδομάδα

στην... απρέπεια του επαγγέλματός του. «Είμαστε λοιπόν εμείς οι γραφιάδες ανάληγχα κτήνη;» αναρωτιέται το μυθιστορηματικό του alter ego, ενώ κοιτάζει γεμάτος ενοχές τη «Λίτσα», που χτυπημένη από καρκίνο των πνευμόνων, αργοπεθαίνει δίπλα του. «Τον τελευταίο καιρό μού φαίνεται ότι διαρκώς την παραμελούσα... Απορώ ακόμα για την καταπίεση και δυσφορία που ένιωσα τα πρώτα χρόνια του έγγαμου βίου και το πώς είχα επιτρέψει σε φίλους διάφορα σκόλια, ότι τάχα είχα προδώσει τον βαθύτερο εαυτό μου. Ποτέ δεν είχα κρύψει τη σεξουαλικότητά μου παρεκτός από τους γονείς. Μου είναι αδιανόητο ότι υπάρχουν άντρες που μια ζωή κρύβουν από τη σύντροφό τους ότι πιθανώς να ποθούν έναν άλλο άντρα. Το ότι παντρεύτηκα για να κλείσω τα στόματα και να βουλευτώ –το λέω γιατί μου το είχε πετάξει κατάμουτρα κάποτε ένας κυκλοθυμικός, κατά τα άλλα ταλαντούχος συγγραφέας– είναι το μεγαλύτερο ψέμα... Ποτέ δεν πίστεψα ότι πλαγιάζοντας με το ίδιο μου το φύλο την απατώ».

Το πένθος τελειώνει ή κοντεύει να τελειώσει, λέει ο Κουμανταρέας, όταν αποφασίζεις να γράψεις γι' αυτό. Κι απ' τη μεριά του, στο «Θησαυρό του χρόνου» βάζει τον ήρωά του να επιστρέφει στην εποχή που δούλευε ως υπάλληλος σε ασφαλιστική εταιρεία, ενώ η ψυχή

του ήταν δοσμένη στην όπερα, το πιάνο, το διάβασμα και το γράψιμο, στην εποχή της γνωριμίας του με τη «Λίτσα» –«μια ακτίδα φωτός στο μουντό υπαλλήλικό τοπίο»–, ενώ ο ίδιος αγωνιζόταν ν' απαντήσει στο... αιώνιο, όπως αποδείχτηκε ερώτημα, «τι είσαι; τεκνό ή αδελφή?».

Το παρελθόν του αφηγητή ζωντανεύει μέσα από σκηνές που θυμίζουν αλλόκοτα θεατρικά μονόπρακτα, με πρωταγωνιστές όχι μόνο τους παλιούς συναδέλφους αλλά και τους παλιούς συνοδοιπόρους στις μυητικές νυχτερινές του εξόδους, σε ύποπτα καταγώγια και σε φτηνά ξενοδοχεία, σε οίκους ανοχής και στα στενά γύρω από τη Βικτώρια και την Ομόνοια. Η φαντασία και η πραγματικότητα, όπως και η διάθεση γι' απολογισμούς με την ίαση για αυτομαστίγωμα, βαδίζουν εδώ αλά μπρατσέτα, όπως βάδισαν και η «Λίτσα» με τον αφηγητή, μια ζωή σύμμαχοι παρά τις συγκρούσεις μεταξύ τους, δεμένοι στο άρμα της ειλικρίνειας και της συντροφικότητας.

Τι ακριβώς είναι ο «Θησαυρός του χρόνου;». Ένας ύμνος στην αγάπη, όπως ευτύχησε να τη γνωρίσει ο πολυβραβευμένος συγγραφέας; Η σπαρμένη με πλήθος λογοτεχνικών και μουσικών αναφορών εξομολόγηση ενός μάστορα του υπαινιγμού όπως αυτός, που αποκαλύπτει σε ξένα μάτια τις πιο ριψοκίνδυνες ή και τις πιο επιπόλαιες απ' τις προσωπικές επιλογές του; Μια διαχρονική περιπλάνηση στα ήθη και τα στίκια των Αθηναίων ομοφυλόφιλων αστών που έμελλε να συγχρωτιστούν με νεαρούς μετανάστες και αλλοδαπούς, όχι πάντα από θέση ισχύος, ούτε απαραίτητα με περίσσειμα δοτικότητας, ακονίζοντας πάνω τους τα κοινωνικά αντανακλαστικά τους; Μια ελεγγεία για το χρυσάφι του χρόνου που εξαεμίζεται; Είναι όλα αυτά και μαζί μια παρακαταθήκη του Κουμανταρέα προς τους νεότερους πεζογράφους για τη σχέση βιώματος και μυθοπλασίας, για τη σανίδα σωτηρίας που προσφέρει ο εγωκεντρισμός στους καλλιτέχνες, για την Τέχνη που νοηματοδοτεί τη ζωή, για τα φαντάσματα με τα οποία παλεύει κάθε δημιουργός, για τις απώλειες με τις οποίες πρέπει να παλέψει ο καθένας μας μέχρι να φτάσει ως το μεδούλι της υπάρξεως του. Όπως σημειώνει κάποια στιγμή ο ήρωας του βιβλίου του, «όσοι σκάβουν δεν ξέρω αν έχουν χάσει κάποιον, πάντως έχουν χάσει κάτι πολύτιμο. Την πίστη τους, την αγάπη, την υγεία τους, κάτι από τον ίδιο τους τον εαυτό»...